

כתובה ועריכה: מאיר אביטן

## תפוח בדבש

נוטלים חתיכה של תפוח וטובלים אותה בדבש. לפני אכילת הפרי מברכים: **בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ.**  
\*אם כבר בירכו על התמר או על הרימון אין מברכים שוב, אלא אומרים רק: "יהי רצון..."

לאחר האכילה אומרים:

**יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵי אֲבוֹתֵינוּ  
שְׁ(ת)תְחַדֵּשׁ עֲלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.**



ויש מוסיפים: **מראשית השנה ועד אחרית השנה.**

**בקשה אישית:** כל אחד ואחת יכולים להוסיף את מה שברצונם להמתיק בחייהם האישיים, המשפחתיים או הלאומיים.  
**הפרי:**

אכילת תפוח בדבש היא מנהג יחסית מאוחר, שהחל באירופה בימי הביניים המאוחרים. אך היסוד לאכילת דברים מתוקים בראש השנה נרמז כבר במקרא. כאשר עזרא ונחמיה מתארים את מהות חג ראש השנה, הם מצווים את העם: "לִכְוֹ אֲכָלוּ מִשְׁמְיָנִים וּשְׁתוּ מִמִּתְקִים וְשִׁלְחוּ קָנֹת" (נחמיה ח', י').

מנהג אחר, שקיים עוד מימי תקופת הגאונים,<sup>1</sup> הוא אכילת תפוח מבושל בסוכר, וכך נהגו קהילות הספרדים. אולם קהילות אשכנז נהגו לאכול את התפוח בדבש, ומשם זה השתרש לשאר הקהילות, אם כי יש עדיין קהילות האוכלות תפוח מבושל בסוכר.

חווה לא אכלה תפוח, זאת טעות שהשתרשה. על פי המסורת היהודית הפרי האסור היה חיטה או ענבים או תאנה, אך בוודאי לא תפוח. כתוצאה מטעות זו הפך התפוח להיות הפרי האסור (פרי עץ הדעת) - הפרי הרע' בתרבות הפופולרית.

<sup>1</sup>**תקופת הגאונים** - תקופה בתולדות ישראל מסוף המאה השישית ועד אמצע המאה האחת-עשרה. הגאונים עסקו בפירוש התלמוד והתמקדו בהנחלתו לעם, כך שישפיע על כל תחומי החיים. הגאונים היו הסמכות ההלכתית העליונה בעם ישראל.

## הטעם לאכילת הפרי:

ביהדות לתפוח יש צדדים חיוביים מאוד, והוא מוזכר לא מעט במקרא, כגון בשיר השירים: "תחת התפוח עוררתיו" ועוד. הבן איש חי<sup>2</sup> כותב: "כי התפוח יש בו שלוש הנאות - טעם, מראה וריח, והוא סימן טוב לבקשתנו שפע הכללי..." כלומר, לפי דברי הבן איש חי, התפוח מבטא את השפע הכללי בשלושה מישורים שונים.

טעם נוסף לאכילת התפוח הוא משום שפעם היו נוהגים לאכול תפוח אחר היין, כדי שלא יזיק היין, אם כן התפוח הוא "המנטרל" של היין. כמו כן התפוח בדבש הוא סמל למתיקות בשנה הקרובה, על כן נוהגים לומר בעת אכילת התפוח עם הדבש: שְׁתַּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

## הידעת?

• התפוח נזכר שש פעמים במקרא:

**בסוף רשימת עצי הפרי החשובים בארץ:** "הַגֶּפֶן הוֹבִיָּשָׁה, וְהַתְּאֵנָה אֲמֹלָה; רְמוֹן גַּם-תָּמָר וְתַפּוּחַ, כָּל-עֵצֵי הַשָּׂדֶה יִבְשׁוּ-כִי-הִבִּישׁ שָׁשׁוֹן, כִּן-בְּנֵי אָדָם." (ויאל א', י"ב) **בעל ריח טוב:** "כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר, כִּן דוֹדֵי בֵּין הַבָּנִים." (שיר השירים ב, ג) **מופיע חמש פעמים כשם יישוב:** "מִלֶּךָ תַּפּוּחַ אָחָד..." (יהושע י"ב, י"ז, כדוגמה) וכשם אדם פרטי: "וּבְנֵי חֲבֵרוֹן--קָרַח וְתַפַּח, וְרָקֵם וְשָׁמֶע." (דברי הימים א' ב', מ"ג)

• הרמב"ם ממליץ על אכילת תפוח עץ כדי להתרענן ממצב שכרות לאחר שתיית יין. מקובל גם להוסיף קוביות תפוח טרי אל היין, כדי לנטרל את השפעתו המשכרת.

• הרמב"ם כותב על התפוח: "אכילת תפוחים וחבושים ומציצת גרעיני הרימון אחרי האוכל, הנה זה ראוי מבחינת הנהגת הבריאות לכלל האנשים." (תשובות רפואיות לרמב"ם)

• אחד הזנים של התפוח נקרא **מקינטוש (McIntosh)**, והוא היה השראה לשם המחשב מקינטוש של חברת **אפל**. זהו זן שקליפתו החלקה צבועה אדום וירוק.

<sup>2</sup> **בן איש חי** - הרב יוסף חיים מבגדאד (1835-1909) היה מקובל, דרשן, מנהיג ואחד הפוסקים הבולטים בקרב יהדות ארצות האסלאם. מכונה הבן איש חי על שם ספרו שחיבר.